

I BITWA PRZASNYSKA

18 lutego - 26 marca 1915

Rok 1914 dla wszystkich walczących na froncie wschodnim stron zakończył się impasem. W Galicji i na Bukowinie Austro-Węgry przy współudziale Niemiec powstrzymały tzw. rosyjski walec parowy. Po zakończonej niepowodzeniem próbie zdobycia Warszawy (październik) i nierozstrzygniętej bitwie łódzkiej (listopad), front ustabilizował się nad rzekami Rawką i Bzurą. Pomimo klęski Rosji pod Tannenbergiem, Prusy Wschodnie wciąż były zagrożone inwazją carskich wojsk.

Dlatego też w 1915 państwa centralne planowały rozstrzygnąć wojnę na Wschodzie. Jedną z pierwszych wielkich ofensyw było niemieckie natarcie w okolicach mazurskich jezior. Aby zabezpieczyć swoją prawą flankę i odsunąć nieprzyjaciela od granicy, Niemcy postanowili zaatakować na północnym Mazowszu, w okolicach Przasnysza. W okolicy koncentrowały się jednak siły rosyjskie, które także planowały atak.

ALBATROS B.II

niemiecki dwupłatowy samolot wielozadaniowy

moc silnika: **100 koni mechanicznych**
 prędkość: **110 km/h**
 zasięg: **400 km**
 uzbrojenie: **brak**
 załoga: **2**

Planowanie każdej ofensywy wymagało zebrania danych na temat siły nieprzyjaciela oraz rozlokowania jego oddziałów. Informacje te można było pozyskać dzięki zwiadowcom obserwującym ruchy przeciwnika. Zadania te realizowało także lotnictwo - niemieckie samoloty rozpoznawcze. Balony obserwacyjne służyły także do korygowania ognia artylerii.
Z góry lepiej widać!

CE SARSTWO NIEMIECKIE
 IMPERIUM ROSYJSKIE

29 km

PRZASNYSZ

18 LUTEGO

Niemiecki generał **Max von Gallwitz** wydał rozkaz rozpoczęcia ataku na Przasnysz. Zamiast nacierać frontalnie, zdecydował się obejść miasto z dwóch stron.

23 LUTEGO

36 Rezerwowa Dywizja Piechoty po zdobyciu Jednorozca obszła Przasnysz od wschodu i południa, po czym spotkała się z atakującą od zachodu dywizją **gen. Wernitza**. Rosyjska załoga miasta została **odcięta** od własnych sił znajdujących się dalej na południe i wschód. Jeszcze tego samego dnia Niemcy zdobyli kompleks koszarowy w Przasnyszu.

ZIELONA

24 LUTEGO

10 000 JEŃCÓW

Przez cały dzień trwały walki o miasto. Szczególnie zacięcie walczone o **miejski cmentarz**. Aby złamać obronę Rosjan, Niemcy **bombardowali miasto z haubic** dokonując olbrzymich zniszczeń. W konsekwencji dowódca obrony miasta, **plk Barybin**, skapitulował. Do niewoli trafiło 10 000 rosyjskich żołnierzy.

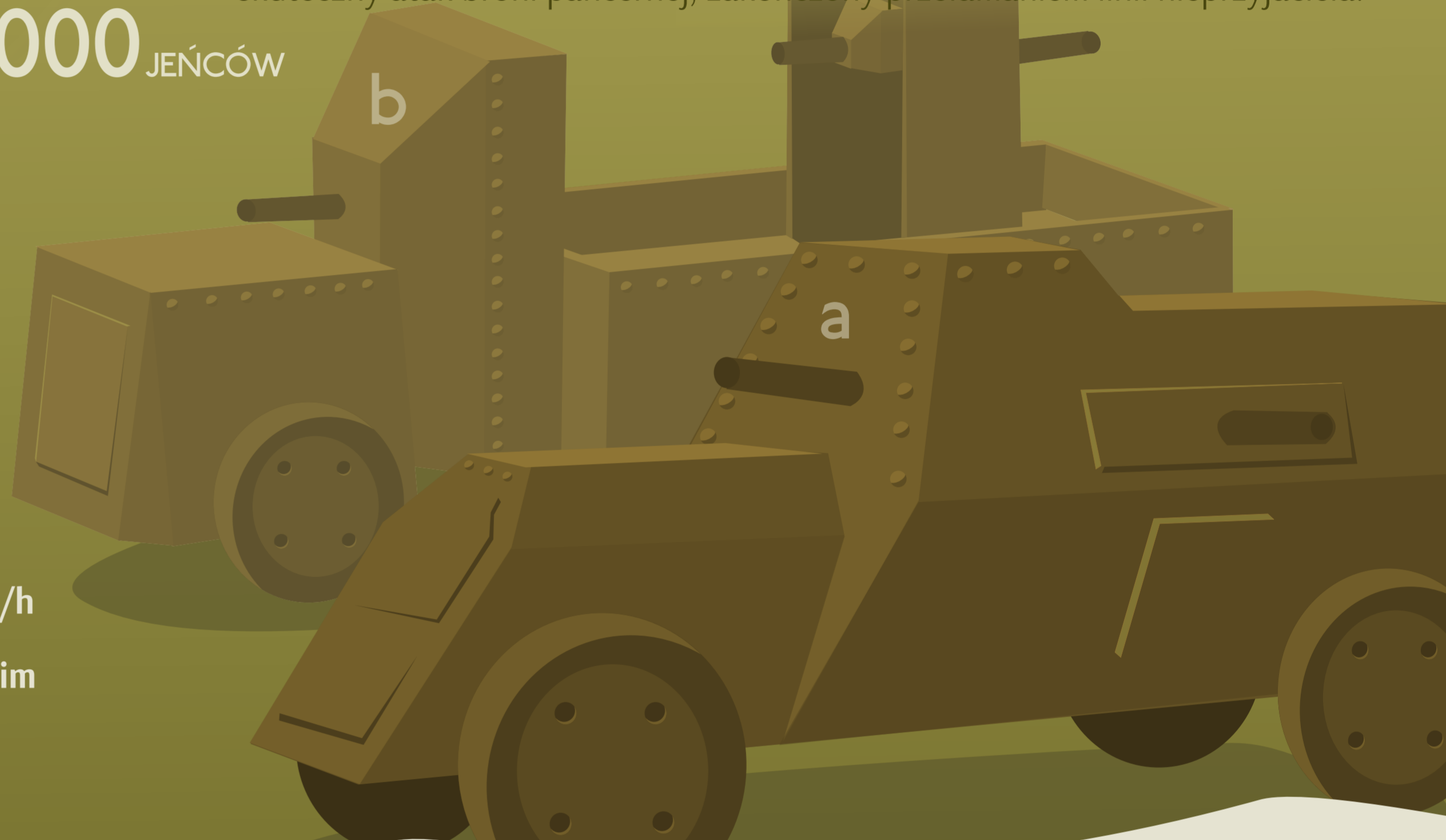
25 LUTEGO

Jeszcze przed upadkiem miasta Rosjanie rozpoczęli koncentrację sił do kontrataku, ściągając w okolice **I i II Korpus Syberyjski**. Wraz z **Korpusem Turkiestańskim** zaatakowały one miasto od zachodu, południa i wschodu.

26 LUTEGO

Rosjanie na odcinku między Dobrzankowem i Leszmem przeprowadzili atak z wykorzystaniem pięciu pojazdów opancerzonych. Był to **pierwszy w historii** skuteczny atak broni pancernej, zakończony przełamaniem linii nieprzyjaciela.

2 000 JEŃCÓW

b) Manneman-Mulag
 artyleryjski samochód pancerny

masa: **3 t**
 uzbrojenie:
 2 x karabin maszynowy Maxim kal. 7.62 mm,
 działo 37 mm

a) Russo Batt
 samochód pancerny

masa: **4,5 t**
 załoga: **5 osób**
 prędkość maksymalna: **20 km/h**
 uzbrojenie:
 3 x karabin maszynowy Maxim kal. 7.62 mm

27 LUTEGO

Koncentryczny atak z kilku stron spowodował, że gen. Gallwitz rozpoczął ewakuację Przasnysza. O godzinie 19.00 rosyjska piechota **odbiła miasto** biorąc do niewoli 5000 niemieckich żołnierzy. Wojska niemieckie zostały zmuszone do wycofania się na pozycje, które zajmowały na początku lutego.

5 000 JEŃCÓW

27 LUTEGO

Rosjanie znaleźli w studni ukryty sztandar, który należał do I batalionu **34. Pułku Fizylierów**. Batalion ten poddał się 26 lutego pod Józefowem, a jego żołnierze, aby uniknąć hańby utraty sztandaru, ukryli go. Był to **jedyny utracony przez Niemców sztandar na froncie wschodnim**. Do dziś znajduje się w petersburskim Ermitażu.

7-28 MARCA

Niemcy ponowili atak w kierunku Przasnysza **7 marca**. Jednak **13 marca** do kontrataku ruszyli Rosjanie. Walki w tej okolicy trwały ze zmiennym szczęściem do 28 marca. Choć miejscowości takie jak Jednorzec przechodziły z rąk do rąk, to jednak cała bitwa zakończyła się powrotem do status quo.

Niemcy nie zmienili znacząco przebiegu linii frontu a Rosjanie nie zniszczyli większych sił wroga.

ZABIJCI, RANNI I WZIĘCI DO NIEWOLI:

38 000

67 000

Józef Dowbor - Muśnicki 1867-1937

Od listopada 1914 roku dowodził 14. Pułkiem Strzelców Syberyjskich, który wchodził w skład II Korpusu Syberyjskiego. W pułku oprócz Rosjan służyli także Estończycy, Łotysze oraz Polacy.

Tam, przy forsowaniu rzeki Orzyc, pod wsią Podosie, trafiłem pod ogień karabinów maszynowych i dostałem pięć kul w lewą nogę, na szczęście tylko w mięśnie. Rannego wyniesiono mnie z pola bitwy i odwieziono do Ostrołęki, skąd dalej pociągami sanitarnym do Moskwy. Atak jednak się udał; pułk wziął dwie baterie i ośmiuset jeńców. "Moje wspomnienia"

1914-1915

PUŁKOWNIK 14. PUŁKU STRZELCÓW SYBERYJSKICH

1917-1918

GENERAŁ LEJTNANT, DOWÓDCA I KORPUSU POLSKIEGO W ROSJI

1919

DOWÓDCA ARMII WIELKOPOLSKIEJ, WÓDZ POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

1926

PRZECIWNIK POLITYCZNY JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO PODCZAS ZAMACHU MAJOWEGO

OJCIEC JANINY LEWANDOWSKIEJ, PODPORUCZNIKA PILOTA WOJSKA POLSKIEGO, JEDYNEJ KOBIETY ZAMORDOWANEJ W KATYNIU W 1940 ROKU